

НАРЕДБА № 11 ОТ 4 ДЕКЕМВРИ 2007 Г. ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯ "ОБУЩАР"

В сила от 15.02.2008 г.

*Издадена от Министерството на образованието и науката
Обн. ДВ. бр.16 от 15 Февруари 2008г.*

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя Държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиването на квалификация по професия 542120 "Обущар" от област на образование "Производство и преработка" и професионално направление 542 "Производство на текстил, облекло и кожени изделия " съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професия 542120 "Обущар" съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиването на първа степен на професионална квалификация за специалността 5421201 "Обущарство".

Чл. 3. (1) Въз основа на ДОИ по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3 от Закона за професионалното образование и обучение се разработва учебен план и учебни програми за обучението по съответната специалност по чл. 2.

(2) Документацията по ал. 1 за професионално образование се разработва от Министерството на образованието и науката, а за професионално обучение - от обучаващата институция.

Раздел II. Съдържание на държавното образователно изискване

Чл. 4. (1) С ДОИ по чл. 1 се определя равнището на задължителната професионална подготовка в края на обучението по професията, което гарантира на обучаемия възможност за упражняване на професията "Обущар".

(2) Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професията "Обущар" определя общата, отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка за професията, както и задължителната чуждоезикова подготовка по професията и избираемата подготовка.

(3) Съдържанието на всеки вид задължителна професионална подготовка по ал. 2 включва:

1. необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества);

2. тематичните области, от които се формира съдържанието на учебните предмети/модули.

Чл. 5. С ДООИ по чл. 1 се определят и входящото образователно равнище, профилът на професията, целите на обучението, оценяването по време и при завършване на обучението, удостоверяването на придобитата професионална квалификация, необходимата материална база.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. Лицата, които са приети за обучение до учебната 2003/2004 г., включително по специалности и професии от професионално направление "Единични професии" от Списъка на специалностите и професиите за професионалните училища на Министерството на образованието, науката и културата от 1993 г., се обучават и завършват обучението си по учебните планове и учебните програми, които са действали при постъпването им.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 17, т. 3 и във връзка с чл. 16, т. 7 от Закона за народната просвета.

§ 3. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Приложение към чл. 2

Държавно образователно изискване за придобиване на квалификация по професията "Обущар"

Професионално направление:

542	Производство на текстил, облекло, обувки и кожени изделия
-----	---

Наименование на професията:

542120	Обущар
--------	--------

1. Входни характеристики

1.1. Степен на професионална квалификация и входящо образователно равнище

В таблица 1 е представена специалността, включена в професията "Обущар" съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) съгласно Заповед № РД-09-413 от 12.05.2003 г., изменен и допълнен със Заповед № РД-09-04 от 8.01.2004 г., Заповед № РД-09-34 от 22.01.2004 г., Заповед № РД-09-255 от 9.04.2004 г., Заповед № РД-09-274 от 18.02.2005 г., както и входящото минимално образователно равнище за придобиване на съответната степен на професионална квалификация.

Таблица 1

Специалност		Степен на професионална квалификация	Входящо минимално образователно равнище
5421201	Обущарство	първа	завършен шести клас от основното образование

1.2. Изисквания към здравословното състояние на кандидатите за обучение

Кандидатът за обучение трябва да бъде физически годен и психически здрав да упражнява професията "Обущар" - първа степен на професионална квалификация, което се удостоверява с медицинско свидетелство, доказващо, че тази професия не му е противопоказана (чл. 14, ал. 3 ЗПОО).

2. Профил на професията

2.1. Дейности, предмети и средства на труда и професионални компетенции

Основните характеристики на профила на професията са представени в таблица 2.

Таблица 2

Описание на трудовите дейности (задачи)	Предмети и средства на труда	Професионални компетенции		
		знания за:	умения за:	професионално-личностни качества
1	2	3	4	5
1. Специалност 5421201 "Обущарство"				
1. Подбира основни и помощни материали според предназначението на обувните изделия.	Основни материали - естествени кожи (меки, твърди), кожозаменители (изкуствени, синтетични кожи и текстил); спомагателни материали (конци, обков, лепила, гвоздеи); дообработващи материали (политури, апретури, смоли, восъци).	Основни и спомагателни материали - видове, свойства, правила за разкрояване, приложение; Правила за работа с лепила.	Разпознаване и използване на основни и помощни материали според тяхното предназначение.	Устойчивост на вниманието; Самоконтрол.
2. Обслужва основни видове машини и съоръжения за репаратура.	Шлайф машина; Бормашина; Шмиргел.	Предназначение, общо устройство и принцип на действие на машините; Правила за безопасна работа с машините.	Работа с основните видове машини; Извършване на елементарни регулировки на основните типове машини; Спазване на инструкциите за работа с машините.	Съобразителност; Дисциплинираност; Точност.
3. Извършва основни ръчни операции.	Основни инструменти и приспособления за различни ръчни операции: чук,	Видове ръчни инструменти и тяхното приложение по предназначение.	Работа с ръчни инструменти и приспособления; Мазане и монтиране на	Точност; Прецизност; Технологична дисциплина.

	обущарски нож, шило, масат, ножица, отвертки, клещи - кухи и тегляшки, бургии, игли - куки, метални форми, обущарски калъпи, спиртни лампи, тампони, четки.		детайли; Ръчни шевове; Коване; Комплектоване на детайли; Нагриване и фиксиране на форми.	
4. Извършва репаратурни и довършителни операции по лицевата и ходилната част на обувката.	Съоръжения и средства за дообработка: камера, шприц-пистолет, въртящи се и специални четки, шпатули; Основни и помощни материали за репаратура: - основни материали: меки и твърди кожи и кожозаменители; - спомагателни материали: свързващи (конци, гвоздеи, лепила, обков), финишни (апретури, политури, восъци, бои).	Технологични и качествени изисквания при изпълнение на репаратурните и финишните операции; Общо устройство и предназначение на инструментите; Видове материали; Правила за безопасна работа със средствата за дообработка.	Работа с основните машини, приспособления и средства за извършване на ремонтните и довършителните операции.	Точност; Прецизност; Трудова и технологична дисциплина; Самоконтрол.
5. Спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	Инструкции и указания; Нормативна уредба относно ЗБУТ; Лични предпазни средства.	Изисквания за правилна организация на работното място; Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд; Видове лични предпазни средства и тяхното предназначение.	Организиране на работното място според изискванията на ЗБУТ; Ползване на лични предпазни средства.	Трудова дисциплина; Самоконтрол; Точност.

2.2. Тенденции в развитието на професионалното направление

Производството на текстил, облекло, обувки и кожени изделия ще продължи да се развива преобладаващо в малки и средни предприятия (МСП), които ще внедряват иновационни технологии и съвременно оборудване.

2.3. Възможности за професионална реализация

Придобилите първа степен на професионална квалификация по професията "Обущар" могат да заемат длъжности, които съответстват на следните професии от Националната класификация на професиите и длъжностите (2006 г.):

Код 74421007 "Обущар"

Код 74421001 "Апретурист, обувки"

Код 74421016 "Работник, боядисване на обувни изделия"

Код 74421010 "Полировчик, обувки"

Код 74421017 "Работник, изрязване на капели на обувки"

Код 74421022 "Сортировач, обувки"

Код 74421004 "Лакировач, обувни изделия"

Код 74421018 "Работник, разтягане на обувки на калъпи".

2.4. Възможност за повишаване на професионалната квалификация

Придобилите първа степен на професионална квалификация по професията "Обущар" могат да продължат обучението си за придобиване на първа степен на професионална квалификация по професията "Работник в обувно и кожено-галантерийно производство" - първа степен, като обучението по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления, и отрасловата задължителна професионална подготовка се зачита.

Придобилите първа степен на професионална квалификация по професията "Обущар" могат да продължат обучението си за придобиване на втора степен на професионална квалификация по професията "Оператор на машини в обувно и галантерийно производство", ако отговарят на изискването за входящо минимално образователно равнище.

3. Цели на обучението

Основната цел на обучението по професията "Обущар" - първа степен на професионална квалификация, е придобиване на знания, умения и личностни качества за успешна реализация по професията.

3.1. Подцели за формиране на ключови компетенции при обучението по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- знае и прилага основните правила за безопасна работа на работното място, не замърсява с работата си околната среда;

- осъществява ефективна комуникация при изпълнение на трудовата си дейност в работен екип, изпълнява с чувство на отговорност възложените му задачи;

- познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда; разбира договорните отношения между работодател и работник; познава длъжностната йерархия във фирмата;

- разбира своята роля в производството и съзнава необходимостта от повишаване на квалификацията си.

3.2. Подцели за формиране на базисни компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по отрасловата задължителна професионална подготовка, единна за всички професии от професионално направление "Производство на текстил, облекло, обувки и кожени изделия"

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава и спазва технологичната дисциплина при изпълнение на технологичните операции;

- познава основните процеси, машини и съоръжения за производството на обувни изделия, познава организацията на фирмата и правомощията на длъжностните лица;

- умее да разчита инструкциите за работа с машините.

3.3. Подцели за формиране на специфични компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по специфичната за професията "Обущар" задължителна професионална подготовка:

3.3.1. Специалност 5421201 "Обущарство"

След завършване на обучението по професията и специалността обучаваният трябва да:

- познава основни и помощни обувни материали и ги използва по предназначение;

- работи с основни видове машини и съоръжения, свързани с репаратурни и финални операции;

- извършва ръчни операции (мазане, монтиране, коване, комплектоване);

- извършва репаратурни и довършителни операции по обувките;

- спазва нормативните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд.

4. Съдържание на обучението

Обучението по задължителната професионална подготовка, включващо теория и практика, се регламентира с учебен план и учебни програми, които се разработват на базата на ДОИ по професията "Обущар".

Учебният план се изгражда върху основата на учебна предметна или модулна система. Изучават се учебни предмети или модули, в които се излагат системни научни знания, съобразени с възрастовите и познавателните особености на обучаваните. С учебния план се определя броят на часовете за изучаването на учебните предмети (модули).

Учебната програма определя целите и задачите на обучението по съответния учебен предмет или модул от учебния план, представя тематично съдържанието на учебния материал, дава най-общи методически указания за организацията и провеждането на обучението.

Съдържанието на обучението по професията "Обущар" - първа степен на професионална квалификация, е представено в таблица 3.

Таблица 3

Съдържание на обучението	
Професионални компетенции	Тематични области
1	2
Обща задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления	
1. Знае и прилага основните правила за безопасна работа на работното място, не замърсява с работата си околната среда.	Правила и инструкции за безопасна работа; Противопожарна охрана; Долекарска помощ; Вредности и професио-

	нални заболявания.
2. Осъществява ефективни комуникации при изпълнение на трудовата си дейност в работен екип - умее да формулира проблеми, да задава въпроси, да прави отчет на извършената работа.	Видове общуване; Принципи на деловото общуване.
3. Участва при разпределяне на задачите, съдейства и търси помощ от членовете на екипа, отнася се с чувство на отговорност при изпълнение на възложената му задача.	Индивидуално трудово поведение; Групово трудово поведение; Мотивация.
4. Разбира собствената си роля в производството и съзнава необходимостта от повишаване на квалификацията си.	Професионално и кариерно развитие.
5. Познава правата и задълженията си в трудовия процес съгласно Кодекса на труда; разбира договорните отношения между работодател и работник.	Трудов договор и трудови правоотношения; Работно време, почивки, отпуски; Права и задължения; Трудови спорове и разрешаването им; Социално осигуряване и лично застраховане.
Отраслова задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионалното направление	
6. Познава организацията на предприятието и правомощията на длъжностните лица.	Нормативни документи в производството; Организация на работното място.
7. Познава и спазва технологичната дисциплина при изпълнение на технологичните операции.	Видове технологични процеси; Видове машини и съоръжения; Видове техническа и технологична документация.
Специфична за професията "Обущар" задължителна професионална подготовка Специалност код 5421201 - "Обущарство"	
8. Познава и използва основни и помощни обувни материали по предназначение.	Естествени кожи (меки и твърди), кожозаменители, спомагателни материали (конци, обков, лепила,

гвоздеи), финишни материали (апретури, политури) - видове и предназначение.

9. Познава и използва основни видове машини и съоръжения.	Общо устройство; Принцип на действие; Приложение.
10. Извършва ръчни операции: мазане и монтиране на детайли, ръчни шевове, коване, комплектоване на детайли, нагряване и фиксиране на форми.	Инструменти и приспособления за ръчна работа; Съоръжения за влаготоплинна обработка.
11. Извършва ремонтурни и финишни операции по лицевата и ходилната част на обувката.	Технологична последователност при изпълнение на ремонтурни и финишни материали; Изисквания за качество при изпълнение на операциите.

5. Система за оценяване и сертифициране

Оценяването на знанията, уменията и професионално-личностните качества на обучаваните в институциите на системата за професионално образование и обучение е в съответствие с изискванията на Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване, издадена от министъра на образованието и науката (обн., ДВ, бр. 37 от 2003 г.; попр., бр. 48 от 2003 г.; изм., бр. 46 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 65 от 2005 г., в сила от учебната 2005/2006 г.). При оценяването се определя степента на постигане на поставените цели и подцели на обучението. Оценките от проверките се изчисляват по шестобалната система.

5.1. Оценяване на междинно ниво

5.1.1. За оценяване по теория

Слаб 2 - обучаемият не е овладял терминологията, основните понятия и факти и не умее да възпроизвежда базови знания.

Среден 3 - обучаемият познава основните понятия и факти, умее да ги дефинира, възпроизвежда базови знания.

Добър 4 - обучаемият разбира, обяснява и сравнява факти, зависимости, принципи.

Много добър 5 - обучаемият умее да прилага усвоените знания в познати ситуации.

Отличен 6 - обучаемият прилага усвоените знания в променени условия.

5.1.2. За оценяване по практика

Слаб 2 - обучаемият не умее да извършва елементарни трудови дейности и технологични операции.

Среден 3 - обучаемият изпълнява елементарни трудови дейности и технологични операции по предварително зададени параметри, като спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.

Добър 4 - обучаемият изпълнява самостоятелно основни трудови дейности и технологични операции, като спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.

Много добър 5 - обучаемият изпълнява самостоятелно практическа задача, като спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд и анализира допуснати грешки.

Отличен 6 - обучаемият изпълнява самостоятелно практическа задача при нови условия, като спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд и прави самооценка на дейността си.

5.1.3. При оценяване на обучение, организирано на модулен принцип, се разработва система за оценяване, която включва:

- описание на професионалните компетенции, които ще бъдат проверявани при всяко изпитване;
- определяне на минималния брой точки, при който обучаваният се счита за издържал (обучаваният е овладял минималните знания и умения, необходими да продължи обучението му);
- определяне на критерии за оценяване на всяка задача от изпитването;
- въвеждане на коефициент на тежест за всяка изпитна процедура при оформяне на окончателната оценка;
- задаване на формула (скала) за изчисляване на оценката по шестобалната система.

5.1.4. Инструменти за оценяване - тест, практическо задание, устно и писмено изпитване, практически задачи и др. Тези инструменти трябва да се разработят в съответствие с научните изисквания за всеки от тях. Степента на трудност на конкретните въпроси, задачи, задания и др. трябва да е съобразена с равнището на професионалните компетенции, зададено в т. 3 "Цели на обучението". Оценката е комплексна и се формира от оценките, получени от различни методи за проверка на усвоените знания и умения.

5.2. Оценяване на изхода

Държавните изпити за придобиване на първа степен на професионална квалификация са два - по теория на професията и по практика на професията, и се провеждат по национални изпитни програми, утвърдени от министъра на образованието и науката в съответствие с ДОО за придобиване на квалификация по професията "Обущар".

5.2.1. Изпит по теория

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подцелите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подцелите. Критериите и показателите за оценяване, както и тежестта им в общата оценка, са представени в таблица 4.

Таблица 4

Критерий	Показатели	Тежест (%)
1	2	3
1. Знания за общите и специфичните трудови дейности при производство на обувни и кожено-галантерийни изделия.	Познава технологичния процес и последователността на изработване на обувни изделия; Знания за предназначението на ръчните инструменти и тяхното приложение; Разпознава основни и спомагателни материали в обувното производство;	65

	Подбира подходящи материали за репаратура и финиш.	
2. Икономически знания и знания за трудови правоотношения.	Знания за общите принципи на трудовото законодателство; Знания за формите и принципите на формиране на работната заплата; Знания за фирмената организация и правомощията на длъжностните лица.	15
3. Знания за здравословни и безопасни условия на труд.	Знания за безопасна работа на работното място; Знания за правилата за безопасност при експлоатация на транспортни средства и съоръжения; Познава начините за оказване на долекарска помощ на пострадали при трудова злополука.	20
	Общо	100

5.2.2. Изпит по практика

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подцелите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подцелите. По време на изпита обучаваните се поставят при еднакви предварително известни условия и им се дават указания за работа.

Критериите и показателите за оценяване, както и тежестта им в общата оценка, са представени в таблица 5.

Таблица 5

Критерий	Показатели	Тежест (%)
1	2	3
1. Спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на трудовите дейности.	Умения за безопасна работа с инструменти, машини и съоръжения; Умения за правилна организация на работното място.	20
2. Качество на изпълнение на практическото задание.	Умения за изпълнение на трудовите дейности съобразно изискванията за качество;	55

	Умения за работа със съоръжения и машини при спазване на технологичните изисквания при изпълнение на репарации и финални операции на обувни изделия	
3. Самостоятелност при изпълнение на практическата задача.	Умение за изпълнение на практическата задача за регламентираното време; Умения за самооценка на допуснатите отклонения от заданието и анализ на причините.	25
	Общо	100

5.3. Удостоверяване на професионалното образование и обучение

Удостоверяването на професионалното образование и обучение се определя съгласно Закона за професионалното образование и обучение.

Завършено професионално образование се удостоверява със:

1. диплома за завършено средно образование;
2. свидетелство за професионална квалификация.

Завършено професионално обучение с придобиване на степен на професионална квалификация се удостоверява със:

1. свидетелство за основно образование или документ за завършен клас от основното или средното образование;
2. свидетелство за професионална квалификация.

За завършено професионално обучение за придобиване на квалификация по част от професията, за актуализиране или за разширяване на професионалната квалификация се издава удостоверение за професионално обучение.

Съдържанието на документите се определя съгласно Държавното образователно изискване за документите за системата на народната просвета (Наредба № 4 от 2003 г. за документите за системата на народната просвета, издадена от министъра на образованието и науката (обн., ДВ, бр. 41 от 2003 г.; попр., бр. 48 от 2003 г.; изм. и доп., бр. 65 от 2003 г., бр. 47 от 2004 г., бр. 55 от 2005 г., бр. 47 от 2006 г.).

6. Изисквания към материалната база

Обучението по теория се осъществява в учебни кабинети, а по практика - в учебни работилници или в базови обекти след сключване на договор.

Материалната база трябва да е съобразена с изискванията на Министерството на образованието и науката, Министерството на труда и социалната политика, Министерството на здравеопазването, отрасловите ведомства и съответните български стандарти.

Нормативните изисквания към материалната база са съобразени с дейностите, които ще се извършват, и с методическите указания.

За постигането на целите на професионалното обучение материалната база трябва да обхваща:

6.1. Учебни кабинети

В учебен кабинет се провежда обучението по теория на професията.

6.1.1. Основно оборудване и обзавеждане

Работно място на всеки обучаван (работна маса и стол), работно място на обучаващия (работна маса и стол), учебна дъска, шкафове, гладка свободна стена за окачване на табла, платно за прожектиране, дъска за писане, други средства за обучение и дидактическа техника.

6.1.2. Учебни помагала

Табла с мостри, схеми, образци от готови изделия, учебни филми, инструкционни карти, технологични схеми, схеми на машини и съоръжения.

6.2. Учебна работилница

В учебни работилници се провежда обучението по практика на професията. Те се оборудват с машини и съоръжения, както и със съответни помагала, съобразно усвояваната професия и специалности. Учебните работилници трябва да осигуряват работни места за всички обучаеми, както и едно работно място за обучаващия.

6.2.1. Основно оборудване и обзавеждане

Хранилище за съхранение на материали и образци, шкафове, кройчна маса със съоръжения (дъски и ножове) за кроене, чукове, шила, масати, ножици, замби, отвертки, клещи - кухи и тегляшки, бургии, игли-куки, метални форми, обушарски кальпи, спиртни лампи, тампони, въртящи се и специални четки, шпатули, учебна дъска, банга, шкафчета за съхранение на работното облекло, пластмасови кутии за детайли, регали за готови изделия, заточващ шмиргел.

6.2.2. Учебни помагала

Мостри на детайли, възли и готови изделия, табла, инструкционни карти, кальпи, лепило, финишни и опаковъчни материали.

7. Изисквания към обучаващите

7.1. По теория:

Обучаващите трябва да притежават образователно-квалификационна степен "бакалавър" или "магистър" по специалността, по която извършват професионална подготовка.

7.2. По практика:

Обучаващите трябва да притежават образователно-квалификационна степен "магистър", "бакалавър" или "специалист" по специалността, по която извършват професионална подготовка.

8. Процедури за преглед и актуализиране на държавното образователно изискване

- Аprobиране на ДОИ в обучаващи институции;
- Текущ мониторинг на дейностите, свързани с внедряване на ДОИ;
- Ежегоден анализ на резултатите и промени при доказана необходимост.